

Utlåtande 2006:59 RVII (Dnr 329-5131/2005)

Riktlinjer för ärendehanteringssystemet OL2 för folköls- och tobakstillsynen

Hemställan från socialtjänstnämnden

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att registrera uppgifter om försäljningsställen för folköl och tobak m.m. i ärendehanteringssystemet OL2.
2. Riktlinjer för användandet av ärendehanteringssystemet OL2 fastställs i enlighet med förslagen i detta utlåtande, *bilaga*.
3. Socialtjänstnämnden ska förvalta ärendehanteringssystemet OL2.
4. Socialtjänstnämnden ska ansvara för kommunikation, uppföljning och revidering av riktlinjerna.

Föredragande borgarrådet **Margareta Olofsson** anför följande.

Bakgrund

Socialtjänstnämnden har till kommunfullmäktige hemställt om att nya riktlinjer (*bilaga*) för ärendehanteringssystemet OL2 godkänns. Enligt tobakslagen ska en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Kommunfullmäktige beslutade 2001 att stadens tillsynsuppgifter när det gäller folköls- resp. tobaksförsäljningen utövas av stadsdelsnämnderna fr.o.m. år 2002. Länsstyrelsen (regional tillsynsmyndighet enligt alkohollagen) begär årligen in underlag från kommunen som rör hanteringen av ärenden enligt alkohollagen och tobakslagen. Det finns idag dock ingen samlad bild av situationen när det gäller hanteringen av ärenden enligt alkohol- och tobakslagen.

Ärendehanteringssystemet OL2 är ett systematiserat sätt att hantera ärenden, tillsynsfunktion och avgiftshantering vad gäller folköls- och tobaksförsäljning. Ett gemensamt ärendehanteringssystem i dessa frågor innebär en möjlighet att få en överblick för hela staden och att arbetet med tillsynen blir likartad i Stockholm. Möjlighet skapas för att få statistiska underlag på bland annat olika typer av beslut och antal försäljningsställen. För att detta ska fungera krävs att samtliga stadsdelsförvaltningar använder systemet för inmatning av grunduppgifter och beslut.

Mot denna bakgrund föreslår socialtjänstnämnden att samtliga stadsdelsförvaltningar ska använda sig av OL2 som ärendehanteringssystem och har därför utarbetat riktlinjer för detta.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret föreslår att stadsdelsnämnderna ska använda ärendehanteringssystemet OL2 för folköls- och tobakstillsynen enligt socialtjänstnämndens förslag.

Mina synpunkter

Folköl är ett av de mer betydande dryckesslagen i underårigas konsumtion av alkohol. Även om Stockholms stads drogvaneundersökning för år 2004 visar på en minskning i konsumtionen av folköl står folkölet fortfarande för en knapp femtedel av det totala alkoholintaget hos elever i årskurs 9 och gymnasiet år 2. I stort sett all folkölsförsäljning sker i någon av de ca 1100 livsmedelslokaler som har rätt att sälja folköl. Situationen för tobak är likartad, där tillgängligheten för minderåriga är alldeles för hög.

Det är mycket viktigt att staden utvecklar tillsyn och verktyg för att stävja den illegala försäljningen av folköl och tobak. Stadsdelsnämnderna har ansvaret för tillsynen av de detaljister som saluför öl och tobak. Socialtjänstnämnden har under en övergångsperiod haft ansvaret för utbildning och stöd till stadsdelarna och har även varit behjälplig i de fall illegal försäljning har gått vidare till domstol. I Stockholm är dock behovet av tillsyn mycket omfattande, och aktuell statistik visar att antalet tillsynsbesök och provköp inte täcker detta behov. Genom olika slag av provköp har det också visats att andelen minderåriga som tillåts köpa folköl och tobak är oacceptabelt hög. Staden har tagit flera initiativ för att förbättra situationen, bland annat genom ett utvecklat

samarbete med livsmedelsbranschen och polisen. Ytterligare åtgärder är dock nödvändiga.

Mot bakgrund av detta är det mycket glädjande att staden nu får tillgång till ett väl utvecklat ärendehanteringssystem för folköls- och tobakstillsynen, som ska vara till hjälp och stöd för stadsdelarna. Det är nödvändigt att alla stadsdelsnämnder ansluter sig till systemet och rapporterar in grunduppgifter och beslut. Det är också positivt att socialtjänstnämnden kan behålla ett övergripande ansvar för att förvalta systemet och ansvara för kommunikation, uppföljning och revidering av de riktlinjer som reglerar användningen av OL2.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stadsdelsnämnderna ges i uppdrag att registrera uppgifter om försäljningsställen för folköl och tobak m.m. i ärendehanteringssystemet OL2.
2. Riktlinjer för användandet av ärendehanteringssystemet OL2 fastställs i enlighet med förslagen i detta utlåtande, *bilaga*.
3. Socialtjänstnämnden ska förvalta ärendehanteringssystemet OL2.
4. Socialtjänstnämnden ska ansvara för kommunikation, uppföljning och revidering av riktlinjerna.

Stockholm den 22 februari 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Margareta Olofsson

Anette Otteborn

ÄRENDET

Socialtjänstnämnden har till kommunfullmäktige hemställt om att nya riktlinjer (*bilaga*) för ärendehanteringssystemet OL2 godkänns. Enligt tobakslagen ska en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Kommunfullmäktige beslutade 2001 att stadens tillsynsuppgifter när det gäller folköls- resp. tobaksförsäljningen utövas av stadsdelsnämnderna fr.o.m. år 2002. Länsstyrelsen (regional tillsynsmyndighet enligt alkohollagen) begär årligen in underlag från kommunen som rör hanteringen av ärenden enligt alkohollagen och tobakslagen. Det finns idag dock ingen samlad bild av situationen när det gäller hanteringen av ärenden enligt alkohol- och tobakslagen.

Ärendehanteringssystemet OL2 är ett systematiserat sätt att hantera ärenden, tillsynsfunktion och avgiftshantering vad gäller folköls- och tobaksförsäljning. Ett gemensamt ärendehanteringssystem i dessa frågor innebär en möjlighet att få en överblick för hela staden och att arbetet med tillsynen blir likartad i Stockholm. Möjlighet skapas för att få statistiska underlag på bland annat olika typer av beslut och antal försäljningsställen. För att detta ska fungera krävs att samtliga stadsdelsförvaltningar använder systemet för inmatning av grunduppgifter och beslut.

Mot denna bakgrund föreslår socialtjänstnämnden att samtliga stadsdelsförvaltningar ska använda sig av OL2 som ärendehanteringssystem och har därför utarbetat riktlinjer för detta.

Socialtjänstnämnden beslutade den 13 december 2005 att hemställa hos kommunfullmäktige att godkänna riktlinjer för användandet av ärendehanteringssystemet OL2 i stadsdelförvaltningarna vad det gäller folköls- och tobakstillsynen.

Socialtjänstförvaltningens tjänsteutlåtande från den 22 november 2005 är i huvudsak av följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Enligt alkohollagen och tobakslagen har kommunen en skyldighet att bedriva tillsyn över detaljhandelsställen och serveringsställen som försäljer folköl och/eller tobak. Flera av de största kommunerna i Sverige har datastöd för tillsyn och ärendehantering. För närvarande har över 50 kommuner i landet valt OL2 för att underlätta ärendehantering.

För närvarande finns inget enhetligt system i staden för registrering av uppgifter kring försäljningsställena. För att utveckla och förbättra tillsynsarbetet föreslår socialtjänstförvaltningen att även Stockholms stad använder sig av OL2.

Till fördelar med systemet hör bl.a.:

- Möjlighet till enkel översikt över detaljhandelsställena som säljer folköl och/eller tobak.
- Förenklad ärendehantering med stöd av mallar för brev, tjänsteutlåtanden.
- Hjälpmedel för att få fram statistik som årligen begärs av länsstyrelsen.
- Möjlighet till planering och strukturering av tillsyn.
- Möjlighet att sortera detaljhandelsställena i kategorier som blir sökbara.
- Möjlighet i systemet att hantera tillsynsavgiften.

En förutsättning för att systemet ska fungera är att samtliga stadsdelsförvaltningar i Stockholms stad använder systemet. Avvikelse från detta medför brister vid uppföljningen av stadens insatser när det gäller folköls- och tobakstillsynen.

Socialtjänstförvaltningen föreslår mot bakgrund av ovanstående att riktlinjer för ärendehanteringssystemet OL2 utfärdas för användning av samtliga stadsdelsförvaltningar.

REMISSER

Ärendet om riktlinjer för ärendehanteringssystemet OL2 har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets yttrande av den 18 januari 2006 är i huvudsak av följande lydelse.

Gällande bestämmelser

Enligt alkohollagen (1994:1738) 5 kap. 6 § ska den som bedriver detaljhandel med öl anmäla verksamheten hos den kommun där försäljningen sker. Enligt 8 kap. 1 § utövar länsstyrelsen tillsyn inom länet. Den omedelbara tillsynen över detaljhandel med öl utövar kommunen och polismyndigheten. Enligt 2 § ska kommunen på begäran av någon annan tillsynsmyndighet lämna de uppgifter som myndigheten behöver för sin tillsyn.

Enligt tobakslagen (1993:581) 12 c § ska en näringsidkare som tillhandahåller tobaksvaror för försäljning till konsumenter anmäla försäljningen hos den kommun där försäljningen sker. Den omedelbara tillsynen över tobaksförsäljningen utövas enligt § 19 av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Länsstyrelsen utövar tillsyn inom länet.

Kommunfullmäktige beslutade den 5 november resp. den 2 december 2001 att stadens tillsynsuppgifter när det gäller folköls- resp. tobaksförsäljningen utövas av stadsdelsnämnderna fr.o.m. år 2002.

Personuppgiftslagen (1998:204) tillämpas så att varje nämnd är personuppgiftsansvarig. Nämnden kan utse ett personuppgiftsombud. Det betyder att varje nämnd svarar för att de uppgifter som registreras inte strider mot personuppgiftslagen.

Systembeskrivning

OL2 är ett fristående program för hantering av kommunernas tillsyn över försäljning av folköl och tobak.

Grunden i OL2 är ett register över försäljningsställen. För varje försäljningsställe registreras uppgifter om adresser, telefon, ägare etc. För varje försäljningsställe kan man därutöver löpande registrera händelser och därigenom få en översiktlig historik över vad som skett eller gjorts i anslutning till ett försäljningsställe. Som en anpassning till staden har systemet ställts in för att hantera flera stadsdelar. Varje stadsdel hanterar sin egen information skilt från angränsande stadsdelar. Centralt kan socialtjänstförvaltningen sammanställa information eller ta fram statistik från mer än en stadsdel.

Databasen hanteras av en Microsoft SQL Server 2000. Som operativsystem krävs Microsoft Windows NT4/2000/XP. OL2 innehåller ett internt behörighetssystem som styr tillgången till olika funktioner. Användare måste vara upplagda i systemet och försedda med lösenord.

Utvecklingskostnaderna för anpassningen till staden och dess stadsdelar uppgår till 203 000 kr. Engångskostnaden för inköp av programlicenser till samtliga stadsdelar uppgår till 174 860 kr. Till detta kommer årliga driftkostnader med ca 120 000 kr samt 99 650 kr i underhållsavgift. Socialtjänstförvaltningen ser många fördelar med programmet i tillsynsarbetet och har mot bakgrund av detta tagit på sig utvecklingskostnaden och programlicenserna för alla stadsdelar. Även driftkostnaderna, ca 220 000 kr betalas av socialtjänstförvaltningen under år 2006. De kommer därefter att fördelas på stadsdelsnämnderna.

Synpunkter och förslag

Driftkostnaderna för stadsdelarna förefaller överkomliga och kan säkert ge minst motsvarande besparingar i arbetstid för administration av tillsynen. Stadsdelarna kan dock i allmänhet inte tillgodogöra sig en sådan besparing utan den kommer antagligen att leda till kvalitetsförbättring i form av ökade insatser för information och tillsyn.

Enligt gällande bestämmelser om stadens styrdokument ska beslutas om vilken nämnd som ansvarar för kommunikation, uppföljning och revidering av riktlinjerna. Stadsledningskontoret föreslår att socialtjänstnämnden får detta ansvar för föreliggande riktlinjer.

Riktlinjer för användning av ärendehanteringssystemet OL2

Registrering

Varje stadsdelsförvaltning ska lägga in sina grunduppgifter för stadsdelen (adress, telefon o.s.v.) Dessa uppgifter ligger sedan till grund för mallar och dokument.

Varje försäljningsställe ska läggas in i systemet. Av inmatningsformuläret framgår vilka uppgifter som ska läggas in. Uppgifterna berör försäljningsstället, ägaren och vad anmälan avser. Upphör ett försäljningsställe ska detta markeras. Tillkommer nya försäljningsställen ska de nya uppgifterna läggas in.

Tillsynsdelen

I samband med att stadsdelsförvaltningarna gör tillsynsbesök på försäljningsställen ska detta läggas in i systemet som en händelse.

Händelser

Till varje försäljningsställe knyts olika händelser. I OL2 finns ett register på olika händelser som ska användas av stadsdelsförvaltningarna.